

Paryžietiškas lietuvių rašytojo pasaulis

Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas rašytojas Valdas Papievis save vadiną lietuvių rašytoju, kuriam pavaldi tik gimtoji motinos kalba. Visiems jo talento gerbėjams žinoma, kad rašytojas daugelį metų gyvena Paryžiuje, kuris iki šiol jo nepaleidžia. Klausantis V. Papievio pasakojimų, sekant mąstymo vingius, galima pajusti, kad jo vidinis pasaulis nebeturi durų, nes jas išgriovė tingūs pasivaikščiojimai po paryžietiškas gatveles.

Audinga SATKŪNAITĖ

Išskirtinių asmenybių apsuptyje

Pracitą savaitę iš Amykščių kilusį rašytoją V. Papievių Kupiškų apylinkėse kultūros istorijos tyrinėtojas Darius Kuolys ir viešnia iš Panevėžio apskritys Gabrielė Petkevičiūtė-Bitė viešiosios bibliotekos poetė Elvyra Pažemecaitė. Per beveik dvi valandas trukusį bendrąsias D. Kuolio ir V. Papievio pokalbį, į kurį su savo klausimais įsiterpavo ir žilovai, palieta įvairių temų, tačiau ne viena jų nebuvo nepakalbėta nepaminint Paryžiaus, kuriame meilę rašytojas spinduliuoja net ir tylėdamas.

V. Papievis tikino, kad Paryžių kaip savo miestą pajuto taomet, kai čia žengė pirmą žingsnį. Rašytojas sakė sulaukantis klausimą, kada jis grįž į Lietuvą, o jo atsakymas paprastas: tada, kai jį paleis Paryžius. Tik jis patvirtė, kad, nepaisant to, kur bėga jo dienos, jis save laiko lietuvių rašytoju.

Nuo pat gyvenimo Paryžiuje pradžios rašytojas susipažino su daugeliu spalvingų asmenybių: Helena Butišaitiene, lenkų rašytoju Vitoldo Gombrovičiaus žmona Rita Gombrovė, visuomenės veikėja Ugnė Karvelis, tapytoja Pranas Gaillius ir kt. D. Kuolys rašytojo nevengė pavadinimų kultūros ambasadoriumi. Anot kultūros istorijos tyrinėtojo, būtent V. Papievio dėka prestižinėse Paryžiaus meno erdvėse atsidūrė M. K. Čiurlionio paveikslai, į lietuvių kalbą pradėta versti V. Gombrovičiaus kūryba. Tačiau V. Papievis yra kuklus ir mėtinus nuopelnus ant įvedęs atsakė statyti.

Rašytojas pasakojo, kad atvykęs į Paryžių jis pirmiausia pateko į paprastą jaunuolių žaismingą sambūrį, kurio branduolį sudarė apie dešimt žmonių. Su jais V. Papievis dvišaliais važinėdavo Senos tiltais, šokdavo ir dainuodavo dainas Senos krantinės ar tiesiog būdavo kartu ir šnekdamiems gerdo vėną.

„Visų pirma, Paryžiuje mane pasiūgavo iš kartos. O iš iškilų asmenybių pirmiausia atsirado Ugnė Karvelis“, – kalbėjo V. Papievis.

Jis iki šiol mena pirmą pažintį su šia charakteristika visuomenės veikėja, su kuria supažindino pats D. Kuolys. Tai nutiko vieną lietingą pavasario dieną Vilniuje. Vėliau jų bendravimas turėjo tęsini Paryžiuje, kai jį atvyko V. Papievis.

„Aš į Paryžių atvažiavau porai savaitėlių, o tuo metu buvo organizuojamas pirmas trijų Baltijos šalių kultūros festivalis, kurio generalinė komisarė buvo U. Karvelis. Ji tą dieną visai viena, todėl jai reikėjo bėmuko, kurį ji galėtų visur siuntinėti. Tai

Rašytojas Valdas Papievis (viduryje) perskaitė kelotą ištraukų iš naujausio romano „Brydė“, kuris parašytas švintant nepriklausomybei, tačiau pasirodė tik šiais metais.

Autoris nuotrauka

ji mane įkinkė į darbą, todėl užsibuvau Paryžiuje gal trejetą mėnesių, kol nepasibaigė festivalis“, – prisiminė V. Papievis.

U. Karvelis rašytojas apibūdino kaip spalvingą kraštininių asmenybių. Jis teigė, kad nė vienas žmogus jo nebuvo pakeitęs taip aukštai į dangų ir nė vienas žmogus nebuvo taip sutrypes, kad galvoje, jog nebeatsikels, kaip U. Karvelis, ir nė vieno žmogaus jis nėra tiek aprėkęs ir iškeičęs kaip jį.

Jis sakė, kad po Ugnės mirties, kuri jame atvėrė tuštumą, svarbią jo gyvenimo vietą užėmė tapytojas ir grafikas Pranas Gaillius. Su juo pažintis Paryžiuje taip pat buvo neeilinė ir iki datelių rašytojo atmintyje išlikusi. Dviejų V. Papievio knygų viršeliai yra sukurti būtent P. Gailliaus.

Nuo lietuvių bendruomenės atitolo

V. Papievis pirmą kartą Paryžių aplankė 1992 metais, o čia apsigyveno po kokių trejų metų. Apie vietą iš pasaulio kultūros sostiųjų kalbėdamas rašytojas dažniausiai vartoja veiksmažodį „traukė“.

V. Papievis anksčiau labai aktyviai dalyvavo lietuvių bendruomenės Paryžiuje veikloje, vienu metu netgi buvo Prancūzijos lietuvių bendruomenės Paryžiuje valdybos sekretoriumi. Šiuo metu nuo bendruomenės yra atitolęs.

Rašytojas pasakojo, kad lietuvių bendruomenės Paryžiuje veikla nuo senų laikų tapriai persipynusi su lietuvių katalikų parapija, kuriai tam tikrą laiką vadovavo prelatas Jonas Petrošius. Šiam žmogui V. Papievis negailėjo šiltų žodžių, nes būtent jis daug padėjo ne tik jam, bet ir kitiems Prancūzijoje gyvenantiems lietuviams.

„Vos atsiradęs Paryžiuje, susilaukiau, kas iš tikrųjų yra Mišias. Kunigas J. Petrošius man ir kitiems skambindavo prieš Mišias ir klausdavo, ar ateisime. Ne visada ten norėdavosi eiti, bet kai kunigas paskambina tris kartus, tai negali uomeiti. Aržiną atliktį J. Petrošius per visus sovietinius metus išnešė tuometinę lietuvių bendruomenę ant savo pečių. Aš jį vadinau gyvąja bendruomenės siela. Net ir dabar prisiminimuose jis gaivina šią bendruomenę“, – atviravo rašytojas.

V. Papievio galvoje iškilio kunigo J. Petrošiaus vaizdinys, kai jis vasarą sėdėjo ant savo motorolerio ir lankydavo visus Prancūzijoje gyvenančius lietuvius.

Rašytojo tikinimu, šalis bendruomenės susilūkė Prancūzijos lietuvių jaunimo organizacija, kurios susitikimai vyksta kitokių formata.

„Nemažai į Prancūziją yra atvykusių lietuvių, kurie nelabai nori kur nors jungtis. Kiek žinau, egzistuoja ir mažesni klubai, kur susirenka po penkis dešimt žmonių. Pavyzdžiui, aš išskirtinėmis teisėmis gavau pakvietai dalyvauti merginų skaitytojų klube, kur vyrų lengvai nepatenka“, – juokavo V. Papievis.

Į kokią Lietuvą žvelgia?

V. Papievių su Lietuva sieja ne tik skaitytojai, bet ir klausytojai. Jis daugelį metų teikia žinias Lietuvos radijui. O kaip V. Papievis žvelgia į Lietuvos viešąjį gyvenimą iš Paryžiaus? Rašytojas, anot D. Kuolio, yra prastas, jog Prancūzijoje supratus, kad džiaugsmas gali būti prasmingas.

V. Papievių labiausiai džiugina atgyjantis kultūrinis gyvenimas ne tik Vilniuje, bet ir kitose Lietuvos miestuose, miesteliuose ir kaime. Jis pastebėjo, kad kultūros centrai tampa traukos taškais, o kultūriniai laukai įvairėja.

„Kai atvykau į Paryžių, man vienas iš skirtumų tarp Lietuvos ir Prancūzijos buvo toks, kad ten daug artimesnis ryšys tarp kartų“, – tikino rašytojas.

V. Papievių Lietuvoje lūdinama politinis gyvenimas, o ypač politinis elitas, kurį taip vadinti rašytojai sunkiai apšverčia lietuvius. Nuo griežtesnio kritikos žodžio Lietuvos valdžiai rašytojas nutarė susilaikyti.

„Mane džiugina, kad Lietuva labai gražėja, ir žavi Lietuvos jaunimas, su kuriuo susitinku jiems atvykus į Prancūziją. Nežinau, galbūt toks važiavimas į Paryžių, o kitoks – į Londoną. Šalies ateitis – ir yra šviesus jaunimas. Aš jiems sakau: „Susitelkite visi ir naujuokite mus, imkite vaikų savo rankas“, – minėjęs dėstė rašytojas.

Nukelta į 6 p.

Paryžietiškas lietuvių rašytojo pasaulis

Atkelta iš 5 p.

Prie rankraščio – po daugelio metų

Rašytojas prisitarė, kad rašymas jis jaučiasi mažiau kvailas, o knygos dažnai gimsta praėjus egzistenciniam tinguliui, kuris jam būtinai. V. Papievio mėgstamiausia ci-tata, kurią galima rasti viename iš jo kūrinių: „Didžiausi dalykai tavo gyvenime vyksta, kai nieko nevyksta.“

D. Kuolys nepraleido progos rašytojo kūrybos gerbėjams pristatyti ir naujausios V. Papievio knygos „Brydė“. Kaip abu tikino, tai kartu ir seniausias rašytojo romanas.

„Valdas savo draugams rankraštį įteikė 1992 metais ir tuomet mums pasirodė, kad jame visko per daug,

nes apie daug ką kalbėta ir rašyta. Dėl to anuomet neskatino me Valdo rūpintis rankraščio išleidimu“, – kalbėjo D. Kuolys.

Anot jo, šį V. Papievio rankraš-tį prisiminęs perskaitęs Romualdo Granausko novelių apysaką „Šven-tųjų gyvenimai“. Pats rašytojas teigė, kad grįžti prie nebaigto rankraščio buvo nelengvas kelias.

„Jį pradėjau rašyti, kai buvau labai jaunas, maždaug 1988 metais. Tekstą rašiau labai ilgai, o puslapiai vis kau-pėsi. Tada atsirado Paryžius. Padariau dvi kūrinių kopijas ir vieną palikau draugams, o kitą išsivežiau į Paryžių. Galbūt mano šitie parašymai ir nebu-vo labai svarbūs ir galėjo pasirodyti banalūs ar nuobodūs. Bet tai buvo au-tentiški to laiko žmonių prisiminimai

ir liudijimai. Paryžius mane pasigavo, tačiau po kurio laiko pagalvoju, kad norėčiau tą kūrinių pabaigti, bet pajau-tau, kad į tą pačią upę aš niekaip nebe-įbrendu. Ir niekada neįbrisiu. Tuomet visus puslapius padėjau į spintą, tik bėgant metams juos kartais pavarty-davau“, – kalbėjo V. Papievis.

Viena diena tapo lemtinga, kai rašytojas pamatė, kad kadaise pusla-piuose jam žintas tekstas pradeda dil-ti, tuomet jam pagailo ne tik teksto, bet ir paties savęs. Maždaug tuo pa-čiu metu jis gavęs iš leidyklos pasiū-lymą išleisti romaną ir pirmutinę jo reakcija buvo, kad jis to teksto ne-beskaitys, nes tai atrodė tarsi kančia.

„Galbūt tai buvo baimė susitikti su pačiu savimi. Tokiu, koks bu-va į jaunystėje. Tarsi atsistoti prieš

veidrodį, kuris laiko ratą atsuka atgal“, – svarstė rašytojas.

Galų gale jis nusileido savo principui ir pradėjo skaityti prieš daugelį metų parašytą rankraštį. Tuomet pačiam pa-sidarė įdomu, nes jis nebeprisiminęs, ką buvo parašęs prieš 25–30 metų.

„Taip pat stebėjau, iš kur aš žinoju tiek daug apie partizanus, kaip aprašiau bunkerius, pelkynus, miškus, ginklus. Aš nesidomėjau partizanų kovomis ir specialiai ne-ieškojau dokumentų, netgi autentiš-kių atsiminimų buvau skaitęs labai mažai. Tų atsiminimų, kurie yra knygoje, aš nerinkau, neužrašinėju ir neįrašinėju, tiesiog stengdavau-si juos įsiminti. Tėvas nuveždavo pas žmones, kai buvo prasidėjęs Sąjūdis, ir jie prisiminėdavo pokario laikus – kalbėdavo apie gimines, partizanus. Aš galvoju, kad galbūt iš tiesų egzistuoja istorinė atmintis, kuri būna mūsų genuose įrašyta dar prieš

Darius Kuolys rašytojo neįveikė pavadinti kultūros ambasadoriumi. Audingos Saikūnaitės nuotrauka

mums gimstant. Ir tos atminties niekas negali nei ištrinti, nei išblukinti ar kitaip sunaikinti“, – apie naujausią knygą kalbėjo V. Papievis.